

Vlaanderen
is erfgoed

Opheffingsdossier

College Van de Wynckele: ingangspoort
met de twee zijmuren in Leuven

Monument
Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Opheffingsdossier:

College Van de Wynckele: ingangspoort met de twee zijmuren,
Tiensestraat zonder nummer, Leuven – monument

INHOUDELIJK DOSSIER

Dossiernummer: 4.001/24062/131.1

8/02/2022

INHOUDSTAFEL

1.	Beschrijvend gedeelte	4
1.1.	Situering	4
1.2.	Historisch overzicht	5
1.3.	Historiek van het beschermings- en beheersdossier	5
1.4.	Fysieke toestand van het onroerend goed	6
2.	Evaluerend gedeelte	6
2.1.	Evaluatie van de opheffing van de bescherming	6
2.2.	Registratie van de erfgoedwaarden die verloren gaan	7
2.3.	Motivering van de afbakening van de opheffing	7
2.4.	Juridische toestand	7
2.4.1.	Adres en kadaster	7
2.4.2.	Onroerend Erfgoed	7
2.4.3.	Omgeving	7
3.	Bronnen	8
4.	Bijlagen bij het inhoudelijk dossier	8
4.1.	Omgevingsplan	8
4.2.	Fotobijlage	8
4.3.	Documentatie	8

Opheffingsdossier: College Van de Wynckele: ingangspoort met de twee zijmuren, monument

1. BESCHRIJVEND GEDEELTE

Dit is het opheffingsdossier bij het opheffingsbesluit van de ingangspoort met de twee zijmuren van het College Van de Wynckele in Leuven. Er wordt voorgesteld om de monumentenbescherming van de ingangspoort met de twee zijmuren op zijn oorspronkelijke plaats (Tiensestraat zonder nummer) volledig op te heffen. Daar staat een recent gebouw en van de oorspronkelijke constructie is er op die locatie geen spoor bewaard.

De opheffing van de bescherming kadert in de herziening van het beschermde erfgoedbestand, zoals ingeschreven in de Beleidsnota Onroerend Erfgoed (2019-2024) van minister Matthias Diependaele.

De bescherming van de ingangspoort met de twee zijmuren van het college werd onderzocht in het project 'Aangetaste en verdwenen beschermingen' (2020-2021).¹ Hierin zijn beschermingen onderzocht van bouwkundig, houtig en landschappelijk erfgoed met een onduidelijke fysieke toestand. Het onderzoek had een driedelige bedoeling:

- nagaan wat de huidige fysieke toestand van het beschermde erfgoedobject is en in hoeverre het nog beantwoordt aan de toestand waarin het werd beschermd
- achterhalen welke de oorzaken zijn van eventuele veranderingen
- een beslissing nemen over de bescherming van het erfgoedobject

Op basis van dit onderzoek zijn 44 volledige en 1 gedeeltelijke opheffing van beschermingen toegevoegd aan de beschermingskalender 2022, evenals 3 wijzigingen van beschermingen van verplaatst erfgoed.

Deze opheffingen en wijzigingen worden gefaseerd uitgevoerd. Het eerste pakket dat hier wordt voorgelegd bevat beschermd bouwkundig en landschappelijk erfgoed waarvan de erfgoedwaarden onherstelbaar aangetast zijn door

- een ernstige (onvrijwillige) aantasting of calamiteit
- werken die vergund zijn door het agentschap Onroerend Erfgoed of zijn voorgangers

Voor vier dossiers in dit eerste pakket wordt de opheffing of wijziging van de bescherming voorgesteld omdat het beschermde onroerend goed met toelating van het agentschap Onroerend Erfgoed of zijn rechtsvoorgangers verplaatst werd en

- het beschermde onroerend goed op de nieuwe locatie opnieuw beschermd werd. De bescherming op de oorspronkelijke locatie wordt om die reden opgeheven.
- de verplaatsing noodzaakt een wijziging van het oorspronkelijk beschermingsbesluit. Het beschermingsbesluit wordt aangepast in functie van een bescherming op de nieuwe locatie.

Hierna volgen nog twee pakketten:

- bouwkundig en landschappelijk erfgoed waarvan de toestand problematisch was op het moment van bescherming
- bouwkundig erfgoed dat gesloopt is

1.1. Situering

De ingangspoort met de twee zijmuren van het voormalige College Van de Wynckele is op 3 juli 1942 gerangschikt als monument (<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/1585>). Na de afbraak van het college in 1957 werd de poort verplaatst naar het stadspark, waar ze als hoofdingang wordt gebruikt

¹ Voor meer informatie over dit onderzoeksproject verwijzen we naar het online onderzoeksrapport 'Beschermd, beschadigd, verdwenen. Onderzoek en evaluatie van ernstig aangetast en verdwenen beschermd erfgoed' [<https://oar.onroenderfgoed.be/item/6378>].

Opheffingsdossier: College Van de Wynckele: ingangspoort met de twee zijmuren, monument

(<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/201074>). In 1978 werd de in het park heropgebouwde poort als monument beschermd (<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/1573>) en opgenomen in een beschermd stadsgezicht (<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/1575>).

1.2. Historisch overzicht

Het Winckeliuscollege werd in 1555 postuum gesticht door Jean de Winckele, doctor in de medicijnen (+1554). Hij had daartoe de opdracht gekregen van zijn vader Jan Van Winckele (+1505), die een belangrijke functie bekleedde aan de Leuvense universiteit. Het college voor rechtenstudenten werd ingericht in de familieresidentie.² In 1750 werd het college volledig herbouwd. De deurstijl van de poort droeg het jaartal 1751.³ De voorbereidende tekening van Edward Van Even voor zijn *Louvain Monumental* (1860) bevestigt deze stichtings- en bouwgeschiedenis. Onder het wapenschild met wapenspreuk "Deus Dirigat" gaf hij aan: "Collegum D.D. Joan: Winkel Patris et filus fondat anno 1555 – Renovat anno MDCCL".⁴ Volgens de inventaris van het bouwkundig erfgoed bestaat de hardstenen, classicistische poort uit "een spiegelboogvormige doorgang tussen composietpilasters met verdiepte spiegels onder een gebogen fronton met rocaillevormige sluitsteen en blind boogveld" (<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/201074>).

In 1786 ging het Winckeliuscollege samen met het Paus-, Baius- en Veteranencollege deel uitmaken van het Seminarie-Generaal. Dit voorzag huisvesting voor de verzamelde theologiestudenten van alle bisdommen, orden en abdijen van de Oostenrijkse Nederlanden. De Brabantse Omwenteling van 1789 maakte een einde aan deze maatregel van keizer Jozef II.⁵ In de Franse periode werden deze colleges opgenomen in het Leuvense filiaal van het *Hôtel des Invalides*, een Frans militair hospitaal.⁶ In 1853 werden de gebouwen omgevormd tot magazijn van het cavaleriegarnizoen.⁷ Later werd het lagere gemeenteschool nr. 1, een functie die het in 1956 nog bekleedde.⁸

1.3. Historiek van het beschermings- en beheersdossier

Op 3 juli 1942 (besluit van secretaris-generaal, punt 32) werd de "ingangspoort met de twee zijmuren van het voormalig College Van de Wynckele" als monument gerangschikt omwille van artistieke, oudheidkundige of historische waarde (<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/1585>). Het college bevond zich ter hoogte van de Y-vormige samenkomst van Tiensestraat en Muntstraat. De poort was op de Muntstraat geaxeerd.

Na de afbraak van het Van de Wynckelecollege in 1957 werd de poort verplaatst en fungeert ze sindsdien als hoofdingang van het stadspark Sint-Donatus aan de Tiensestraat. De verplaatsing gebeurde over ruim 200 meter, van Tiensestraat tussen nrs. 42-44 (ter hoogte van het college) naar Tiensestraat tussen nrs. 78-80 (ter hoogte van de toegang tot stadspark). Vermoedelijk werd enkel de beschermde hardstenen toegangspoort overgebracht. Alles wijst erop dat de op de oorspronkelijke plaats eveneens beschermde flankerende bakstenen muren met paneelomlijsting, boven natuurstenen plint, niet werden overgebracht. Bij het college flankeerden slechts twee muurpanelen de poort, bij de heropgebouwde poort waren dat er vier. Ook wijzigden de proporties en ontbraken de balusters als dakafboording. Maar een architecturale verwijzing naar de oorspronkelijke muurpanelen was het zeker.

² VAN EVEN 1860, 300.

³ [BALaT KIK-IRPA \(kikirpa.be\)](http://BALaT KIK-IRPA (kikirpa.be))

⁴ Le Collège Winkel | Erfgoedplus | Vind meer dan je zoekt

⁵ [Sint-Michiels Vredeskerk \(sint-michiel-vredeskerk.be\)](http://Sint-Michiels Vredeskerk (sint-michiel-vredeskerk.be))

⁶ Geschiedenis van de rechtsbibliotheek – KU Leuven Bibliotheken

⁷ VAN EVEN 1860, 300.

⁸ [BALaT KIK-IRPA \(kikirpa.be\)](http://BALaT KIK-IRPA (kikirpa.be))

Opheffingsdossier: College Van de Wynckele: ingangspoort met de twee zijmuren, monument

Op de nieuwe locatie aan het stadspark werd de poort (maar niet de aansluitende muren) op 1 maart 1978 beschermd als monument, omwille van de historische en artistieke waarde (Sint-Donatuspark met muziekkiosk, restanten van de eerste stadsomwalling en poort van het Van de Wynckele College, <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/1573>). Op hetzelfde moment werd de poort met de aansluitende muren omwille van de historische waarde opgenomen in een beschermd stadsgezicht (Stadspark Sint-Donatus, <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/1575>). De bescherming van de ingangspoort met de twee zijmuren op de oorspronkelijke locatie werd echter nooit opgeheven.

In 1993 werd de poort aan het stadspark gerestaureerd onder begeleiding van het Bestuur voor Monumenten en Landschappen. Vermoedelijk werden de aanpalende muren (beschermd stadsgezicht) op dat moment vervangen door een opengewerkte, hardstenen arcade. Deze bogen vormen een referentie aan de arcade aan de binnenzijde van de oorspronkelijke poort van het college. Mogelijk werden hierbij (delen van) de oorspronkelijke bogen hergebruikt.

1.4. Fysieke toestand van het onroerend goed

De huidige fysieke toestand van het onroerend goed waarvoor dit opheffingsdossier wordt opgemaakt is vastgesteld tijdens het plaatsbezoek op 23 januari 2022. De fysieke toestand is op dat moment fotografisch gedocumenteerd. Deze registratie is als bijlage bij het ministerieel besluit gevoegd en geeft een beeld van de toestand van het onroerend goed op het moment van de opheffing.

In 1957 werd de beschermde poort overgebracht naar het stadspark. Op de oorspronkelijke locatie (Tiensestraat tussen nrs. 42-44) is een recent gebouw opgetrokken. Niets op deze locatie herinnert nog aan de 18de-eeuwse poort met aansluitende muren. De herbouwde poort aan het stadspark werd in 1978 beschermd als monument samen met de muziekkiosk en de restanten van de eerste stadsomwalling in het stadspark. De poort en de aansluitende muren werden ook opgenomen in het stadsgezicht.

De poort met aansluitende muren op zijn oorspronkelijke locatie is in bijlage 4.3. (documentatie) gedocumenteerd aan de hand van oude foto's en plannen.

2. EVALUEREND GEDEELTE

2.1. Evaluatie van de opheffing van de bescherming

De ingangspoort met de twee zijmuren van het voormalig College Van de Wynckele werd bij besluit van secretaris-generaal van 3 juli 1942 beschermd als monument omwille van zijn artistieke, oudheidkundige of historische waarde.

De poort werd in 1957 met de nodige toelatingen en vergunningen verplaatst naar de ingang van het stadspark aan de Tiensestraat. Het beschermde goed bevindt zich niet meer op de oorspronkelijke locatie. De poort van het Van de Wynckele College werd in 1978 beschermd als monument op de nieuwe locatie en als onderdeel van het stadsgezicht van het Stadspark. De opheffing van de bescherming van 1942 op de oorspronkelijke locatie is vereist omwille van de rechtszekerheid.

De bescherming van de ingangspoort met twee zijmuren van het College Van de Wynckele als monument wordt opgeheven omwille van het algemeen belang.

Opheffingsdossier: College Van de Wynckele: ingangspoort met de twee zijmuren, monument

2.2. Registratie van de erfgoedwaarden die verloren gaan

De erfgoedwaarden van de ingangspoort met twee zijmuren van het Van de Winckele College zijn niet langer aanwezig op de oorspronkelijke locatie. De poort werd overgebracht naar het stadspark. De erfgoedwaarden van de poort bleven behouden op de huidige locatie. Er zijn bijgevolg geen bijkomende maatregelen nodig voor de registratie van de erfgoedwaarden of het behoud van erfgoedelementen in een onroerenderfgoeddepot.

2.3. Motivering van de afbakening van de opheffing

De bescherming als monument van de ingangspoort met de twee zijmuren van het voormalig College Van de Wynckele, Tiensestraat zonder nummer (tussen nrs. 42-44) in Leuven, wordt geheel opgeheven. Het kadastraal perceel gevat door de opheffing is opgenomen in artikel 2 van het ministerieel besluit.

2.4. Juridische toestand

2.4.1. Adres en kadaster

De poort van het College Van de Wynckele was gelegen aan de Tiensestraat zonder nummer in Leuven. Deze bevindt zich nu in het Stadspark van Leuven.

De kadastrale gegevens van het beschermd onroerend goed werden gewijzigd ten opzichte van het ogenblik van bescherming. Het beschermingsbesluit van 3 juli 1942 situeert de poort aan de "*Tiensche straat, 40*", kadastraal bekend als Leuven, 2de afdeling, sectie B, perceel 1007b. Vandaag wordt dit perceel bij benadering kadastraal aangeduid als Leuven, 2de afdeling, sectie B, percelen 1007M (deel) als 1007B2 (deel).

2.4.2. Onroerend Erfgoed

Op het omgevingsplan in bijlage bij dit dossier zijn de beschermingen opgenomen die in de buurt liggen van het onroerend goed waar dit opheffingsdossier over gaat.

De locatie van de op te heffen monumentenbescherming (<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/1585>) is opgenomen van in de vastgestelde archeologische zone Historische stadskern van Leuven (<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/11901>) en in de UNESCO werelderfgoed bufferzone rond de Sint-Pieterskerk met belfort (<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/15021>).

In de directe omgeving van de op te heffen monumentenbescherming liggen de als monument beschermde colleges van Luik (Muntstraat, <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/1806>) en De Valk (Tiensestraat, <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/1669>).

2.4.3. Omgeving

De locatie van de op te heffen monumentenbescherming (<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/1585>) ligt volgens het gewestplan in woongebieden met culturele, historische en/of esthetische waarde.

Opheffingsdossier: College Van de Wynckele: ingangspoort met de twee zijmuren, monument

3. BRONNEN

Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant, Lopend archief, Leuven, poort van het voormalige Van de Wynckelecollege.

GENICOT L.F., VAN AERSCHOT S., DE CROMBRUGGHE A., SANSEN H. & VANHOVE J. 1971: *Inventaris van het cultuurbezit in Vlaanderen, Architectuur, Provincie Brabant, Arrondissement Leuven*, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 1, Luik, 292.

VAN EVEN E. 1860: *Louvain monumental, ou description historique et artistique de tous les édifices civils et religieux de la dite ville*, Leuven, 300-301.

4. BIJLAGEN BIJ HET INHOUDELIJK DOSSIER

4.1. Omgevingsplan

4.2. Fotobijlage

De fotoregistratie van de fysieke toestand, gevoegd als bijlage bij het ministerieel besluit, bevat alle relevante foto's voor dit dossier. Er is geen afzonderlijke fotobijlage bij het dossier gevoegd.

4.3. Documentatie

De documentatie bij het inhoudelijk opheffingsdossier bevat bijkomend materiaal zoals kaarten, postkaarten, archieffoto's, bouwplannen, kadastermutaties, hoogtemodellen, e.d. dat het dossier verder onderbouwt of illustreert.